

Wyrok z dnia 9 kwietnia 2008 r.

II PK 304/07

Przepis art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.) nie stanowi podstawy pozbawienie pracownika samorządowego prawa do odprawy emerytalnej przewidzianej w art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze tej ustawy, jeżeli pracownik nabył prawo do emerytury nauczycielskiej, na którą przeszedł po ustaniu stosunku pracy u pracodawcy samorządowego.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 kwietnia 2008 r. sprawy z powództwa Aleksandra B. przeciwko Urzędowi Gminy w K. o odprawę emerytalną i dodatek specjalny, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 12 czerwca 2007 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej z dnia 5 lutego 2007 r. [...]

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2007 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Środzie Śląskiej zasądził od Urzędu Gminy w K. na rzecz Aleksandra B. kwotę 40.680 zł tytułem odprawy emerytalnej. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne. Powód był zatrudniony u strony pozwanej w okresie od 15 listopada 2002 r. do 1 grudnia 2006 r. na podstawie wyboru, pełniąc funkcję wójta Gminy K. W okresie kadencji trwającej do 27 października 2006 r. powód korzystał z urlopu bezpłatnego u dotychczasowego pracodawcy, to jest Zespołu Szkół Rolniczych w Ś.Ś. W dniu 5 listopada 2006 r. powód stawiał się do pracy w Zespole Szkół Rolniczych, składając za jego pośrednictwem wnioski o przyznanie emerytury. Umowa o pracę pomiędzy

powodem a Zespołem Szkół Rolniczych uległa rozwiązaniu na wniosek powoda z dniem 7 listopada 2006 r. w związku z jego przejściem na emeryturę. Decyzją z dnia 22 grudnia 2006 r. organ rentowy przyznał powodowi emeryturę od 8 listopada 2006 r. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej z dnia 27 grudnia 2006 r. [...] roszczenie powoda o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Urzędu odprawy emerytalnej zostało oddalone jako przedwczesne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że o nabyciu prawa do odprawy emerytalnej decyduje faktyczne przejście na emeryturę, a więc uzyskanie statusu emeryta po rozwiązaniu stosunku pracy, nie zaś spełnienie przez pracownika warunków do uzyskania prawa do emerytury. Zatem w świetle art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.), zgodnie z którym pracownikom samorządowym przysługuje odprawa emerytalna przy przechodzeniu na emeryturę, prawo takiego pracownika do odprawy emerytalnej rodzi samo przejście na emeryturę (uzyskanie statusu emeryta). Nadto powołany przepis nie wprowadza żadnych ograniczeń w stosunku do pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie wyboru. W ocenie Sądu Rejonowego, wobec faktu, że w rozpoznawanej sprawie nastąpiło nałożenie się dwóch równoległych stosunków pracy, decydujące znaczenie ma faktyczne przejście powoda na emeryturę, to jest zmiana statusu pracownika lub pracownika-emeryta na status wyłącznie emeryta, co następuje przez rozwiązanie stosunku pracy. Skoro przepisy nie wskazują pracodawcy zobowiązanego do wypłaty odprawy w sytuacji kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę u różnych pracodawców, a prawo do tego świadczenia nie jest związane z okresem pracy u określonego pracodawcy, lecz tylko z przejściem pracownika u niego na emeryturę, to powód ma prawo żądać wypłaty odprawy emerytalnej od pozwanego Urzędu, gdyż bezpośrednio po ustaniu łączącego te strony stosunku pracy uzyskał status emeryta.

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2007 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo, dzielając poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, jednakże dokonując na ich podstawie odmiennej oceny prawnej. Sąd drugiej instancji wskazał, że powód uzyskał prawo do emerytury nauczycielskiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.), a nie na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jed-

nolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., zwanej dalej także ustawą o emeryturach i rentach lub ustawą emerytalną). Powód oparł swoje roszczenie o odprawę emerytalną na przepisie art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych. Ustawa ta nie określa samodzielnie zasad przyznawania dochodzonego przez powoda świadczenia, odsyłając w tym zakresie do odpowiedniego stosowania enumeratywnie wskazanych przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.). W zakresie prawa do odprawy emerytalnej zastosowanie znajduje art. 28 tej ustawy, stanowiący w ust. 1, że urzędnikowi państwowemu przechodzącemu na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy przysługuje jednorazowa odprawa uzależniona od okresu lat pracy w urzędach. Poprawne odczytanie przytoczonej regulacji wymaga uwzględnienia okoliczności, że odprawa emerytalna przysługuje wyłącznie pracownikowi, który przechodzi na emeryturę, przy czym przesłanki uzyskania prawa do emerytury lub renty określa ustawa o emeryturach i rentach, co wynika wyraźnie z dyspozycji przepisu art. 23 ustawy o pracownikach samorządowych. W konsekwencji odprawa emerytalna na warunkach określonych w art. 28 ustawy o pracownikach urzędów państwowych przysługuje w sytuacji łącznego spełnienia dwóch przesłanek, po pierwsze - zaprzestania świadczenia pracy i po drugie - uzyskania świadczeń emerytalnych na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach. W dacie przyznania emerytury nauczycielskiej powód nie spełniał warunków do nabycia uprawnień emerytalnych na podstawie przepisów ustawy emerytalnej i - jako pracownik samorządowy - nie uzyskał prawa do emerytury na podstawie przepisów tej ustawy. Stanowiący podstawę przyznania powodowi świadczenia emerytalnego przepis art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela ma charakter szczególny w stosunku do przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i przewiduje możliwość przejścia nauczyciela na emeryturę bez względu na wiek i po wykazaniu wymaganego okresu zatrudnienia, w tym w szczególności pracy na stanowisku nauczyciela.

Sąd Okręgowy wskazał, że wprowadzie pracownik przechodzący kilkakrotnie na emeryturę u różnych pracodawców ma prawo wyboru pracodawcy zobowiązanego do wypłaty odprawy emerytalnej, niemniej jednak konieczne jest w takim przypadku uprzednie skuteczne nabycie przez niego uprawnień emerytalnych u tych pracodawców. W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy taki przypadek nie wystąpił. Powód nabył jedynie uprawnienia emerytalne z tytułu zatrudnienia na stanowisku

nauczyciela w Zespole Szkół Rolniczych w Ś.Ś., z czym nie łączyło się automatyczne nabycie uprawnień emerytalnych z tytułu zatrudnienia jako pracownika samorządowego wobec niespełnienia koniecznych w tym zakresie przesłanek. W konsekwencji powód nie może skutecznie dochodzić odprawy emerytalnej od strony pozwanej w ramach przysługującego mu prawa wytypowania pracodawcy zobowiązanego do wypłaty świadczenia. Skoro pracownikowi samorządowemu przysługuje jednorazowa odprawa przy przejściu na emeryturę, które to przejście następuje na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to do nabycia prawa do tego świadczenia konieczne jest spełnienie obu wskazanych wyżej warunków.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, to jest art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych w związku z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu niewynikającego z przepisów wymogu, że prawo do jednorazowej odprawy emerytalnej - przysługującej pracownikom samorządowym przy przechodzeniu na emeryturę - uzależnione jest od nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w rezultacie niezasadne uznanie, że powodowi nie przysługuje prawo do odprawy emerytalnej, gdyż nabył on prawo do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 5 lutego 2007 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądowni drugiej instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem mu orzeczenia o kosztach procesu, w tym postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że Sąd Okręgowy błędnie uznał, iż prawo do odprawy od danego pracodawcy zależy od nabycia prawa do emerytury u tego pracodawcy. Tymczasem odprawa emerytalna przysługuje pracownikom samorządowym od samorządowych pracodawców niezależnie od rodzaju emerytury, czyli spełnienia warunków do nabycia uprawnień emerytalnych na podstawie przepisów tej czy innej ustawy. Skarżący wskazał, że w okresie poprzedzającym rozwiązanie stosunku pracy z Zespołem Szkół Rolniczych przebywał u tego pra-

codawcy na urlopie bezpłatnym, oraz że wypłata świadczenia emerytalnego została przez organ rentowy podjęta z dniem 2 grudnia 2006 r., a więc po rozwiązaniu stosunku pracy ze stroną pozwaną. Uzasadnia to przyjęcie, że między ustaniem stosunku pracy z wyboru a przejściem na emeryturę zachodzi związek co najmniej czasowy. W tym zakresie skarżący powołał się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 174/99; z dnia 16 listopada 2001 r., I PKN 670/00; z dnia 8 sierpnia 2006 r., I PK 72/06; oraz w szczególności z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 172/00.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Definicję pracownika samorządowego zawiera art. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych, uznając za takiego pracownika zatrudnionego w jednostkach samorządu terytorialnego wymienionych we wskazanym przepisie. Stosownie do art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze powołanej ustawy, pracownikom samorządowym przysługuje między innymi jednorazowa odprawa przy przechodzeniu na emeryturę. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, stosowanym odpowiednio do pracowników samorządowych z mocy art. 21 ust. 1 zdanie drugie ustawy o pracownikach samorządowych, pracownikowi samorządowemu przy przechodzeniu na emeryturę przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości uzależnionej od okresu zatrudnienia w urzędzie, do którego to okresu wlicza się - na zasadach określonych w § 11 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich (Dz.U. Nr 146, poz. 1223 ze zm.) w związku z art. 21 ust. 2 ustawy o pracownikach samorządowych - okresy zatrudnienia u innych pracodawców.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się stanowisko, że w przypadku prawa do odprawy emerytalnej, przysługującej pracownikowi samorządowemu i urzędnikowi państwowemu, jego przesłanką jest określona zmiana stosunków prawnych wyrażona pojęciem „przechodzenia”. To ze względu na to, że ktoś, będący pracownikiem samorządowym (urzędnikiem państwowym) traci tę sytuację prawną i przechodzi do innej (staje się emerytem lub rencistą), ustawa pragmatyczna zapewnia mu jednorazową odprawę. Przejściem na emeryturę, o którym stanowią przepisy

art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o pracownikach samorządowych i art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych, jest zatem zamiana statusu pracownika lub pracownika-emeryta na status wyłącznie emeryta. Pracownikowi samorządowemu odprawa przysługuje „przy przechodzeniu na emeryturę”, co oznacza, że przejście na emeryturę nie musi pozostawać w żadnym innym, poza czasowym, związku z ustaniem zatrudnienia. Ponieważ przepisy nie wskazują pracodawcy zobowiązanego do wypłaty odprawy w sytuacji kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę u różnych pracodawców, to należy przyjąć, że wybór dłużnika należy w takich przypadkach do pracownika. Prawo do odprawy nie jest bowiem związane z okresem pracy u określonego pracodawcy, a tylko z przejściem pracownika u tego pracodawcy na emeryturę (por. między innymi wyrok z dnia 6 czerwca 2000 r., I PKN 700/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 486; wyrok z dnia 16 listopada 2001 r., I PKN 670/00, OSNAPiUS 2003 nr 19, poz. 465; wyrok z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 172/00, OSNAPiUS 2002 nr 16, poz. 380).

Sąd drugiej instancji powyższych poglądów generalnie nie kwestionuje. Z brzmienia art. 23 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych wyprowadza jednak wnioski, że prawo do odprawy emerytalnej określonej w art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze tej ustawy nabywa tylko taki pracownik samorządowy, który uprawnienia emerytalne uzyskał po spełnieniu przesłanek określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie Sądu Okręgowego, skoro skarżący nabył prawo do emerytury na podstawie art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela, to nie przysługuje mu odprawa emerytalna przewidziana dla pracowników samorządowych. Inaczej rzecz ujmując, Sąd drugiej instancji prezentuje stanowisko, że przedmiotowa odprawa przysługuje tylko takiemu pracownikowi samorządowemu, który przechodzi u pracodawcy samorządowego na emeryturę przyznaną na podstawie przepisów ustawy emerytalnej. Wniosek Sądu drugiej instancji jest błędny, gdyż żaden przepis ustawy o pracownikach samorządowych, ani też stosowanych odpowiednio w tym zakresie uregulowań ustawy o pracownikach urzędów państwowych, takiego warunku nie ustanawia.

Przepis art. 23 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych stanowi, że pracownikowi samorządowemu przysługują świadczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z mocy art. 32 ust. 5 tej ustawy przepis art. 88 Karty Nauczyciela należy do systemu emerytalnego (por. uzasadnie-

nie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361). Przez zasady określone w przepisach ustawy o emeryturach i rentach, do których odwołuje się art. 23 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych, należy zatem rozumieć również zasady nabywania uprawnień emerytalnych na warunkach przewidzianych w art. 88 Karty Nauczyciela. Za prezentowanym przez Sąd drugiej instancji poglądem nie przemawia także treść § 11 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 maja 2005 r. W myśl ust. 1 tego przepisu, do okresów pracy uprawniających do jednorazowej odprawy pieniężnej przysługującej w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy, wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Z kolei § 3 art. 11 stanowi, że pracownikowi, który wykonuje pracę w urzędzie w ramach urlopu bezpłatnego udzielonego przez pracodawcę w celu wykonywania tej pracy, do okresu dodatkowego zatrudnienia podlegają zaliczeniu zakończone okresy zatrudnienia podstawowego oraz okres zatrudnienia u pracodawcy, który udzielił urlopu - do dnia rozpoczęcia tego urlopu. Regulacje te nie wskazują na wyłączenie możliwości przejścia na emeryturę u pracodawcy samorządowego w sytuacji, gdy prawo do niej powstało na warunkach określonych w odrębnym - w stosunku do unormowań ustawy emerytalnej - przepisie, jakim jest niewątpliwie art. 88 Karty Nauczyciela. Wręcz przeciwnie, wynika z nich, że nawet wysokość odprawy nie jest uzależniona od okresu zatrudnienia tylko u pracodawcy samorządowego. W rezultacie z przepisu art. 23 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych wynika tylko tyle, że objęci pragmatyką służbową pracownicy samorządowi co do zasady podlegają powszechnemu systemowi emerytalnemu. W żadnym razie nie oznacza to, że nabycie prawa do emerytury na podstawie odrębnych przepisów Karty Nauczyciela pozbawia ich prawa do odprawy pieniężnej przy przechodzeniu na emeryturę. Zbieżne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 172/00, stwierdzając, że brak jest jakichkolwiek podstaw normatywnych do konstruowania dodatkowej przesłanki nabycia prawa do odprawy, jaką miałyby być nabycie prawa do emerytury na warunkach przewidzianych dla pracowników urzędów państwowych (pracowników samorządowych), którzy objęci są powszechnym systemem ubezpieczenia emerytalnego. Skoro pracownikowi samorządowemu przysługuje jed-

norazowa odprawa przy przejściu na emeryturę, to do nabycia prawa do tego świadczenia konieczne jest tylko przejście na emeryturę i nic nadto.

W sprawie pozostaje poza sporem, że skarżący z dniem 7 listopada 2006 r. rozwiązał stosunek pracy z Zespołem Szkół Rolniczych w związku z przejściem na emeryturę. Nie otrzymał z tego tytułu odprawy przewidzianej w art. 87 ust. 2 Karty Nauczyciela, pozostając nadal do dnia 1 grudnia 2006 r. w stosunku pracy ze stroną pozwaną. Nie budzi więc wątpliwości, że z datą ustania tego ostatniego stosunku pracy skarżący zmienił status pracownika samorządowego na status emeryta, ponownie przechodząc na emeryturę i wypełniając tym samym wymóg określony w art. 21 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o pracownikach samorządowych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 398¹⁶ zdanie pierwsze k.p.c.

=====